

Vergaderjaar 1983–1984

16 740

Aanpassing van de Auteurswet 1912 aan de Akte van Parijs van de Berner Conventie

Nr. 11

De vroegere stukken zijn gedrukt in de zittingen 1980–1981, 1981–1982 en 1982–1983.

EINDVERSLAG

Vastgesteld 9 november 1983

De vaste Commissie voor Justitie¹, belast met het voorbereidend onderzoek van dit ontwerp van wet, brengt het navolgende verslag uit.

ALGEMEEN

De leden van de fractie van de P.v.d.A. hadden kennis genomen van het gewijzigd ontwerp van wet tot aanpassing van de Auteurswet 1912 aan de Akte van Parijs van de Berner Conventie. Zij constateerden dat een aantal van de voorgestelde wijzigingen zeker zal leiden tot een consequentere regelgeving, terwijl tevens meer recht wordt gedaan aan de strekking van het verdrag.

Daarentegen zijn door de reactie van de ministers in de memorie van antwoord op de in het voorlopig verslag gemaakte opmerkingen een aantal bezwaren tegen het – ook het gewijzigd – ontwerp duidelijker aan het licht gekomen.

Deze leden stelden vooraf, dat zij zich bij hun commentaar in het voorlopig verslag uitdrukkelijk beperkt hebben tot die wijzigingen van de Auteurswet 1912, die direct samenhangen met de tegelijkertijd te behandelen Goedkeuring van een deel der herziene Berner Conventie (16 739). Zij waren van mening, dat buiten het bestek van voorliggend ontwerp intussen onverkort doorgewerkt dient te worden aan de voorbereiding van regelgeving met betrekking tot het auteursrecht in de meest ruime zin, hetzij op nationaal niveau, hetzij door middel van verdragen (o.a. ratificatie van het Verdrag van Rome '61; voor de opmerkingen daarover werd verwezen naar de inbreng van de fractie van de P.v.d.A. eindverslag op wetsontwerp 16 739). Daarbij gingen de gedachten uit naar zaken als: de problematiek van kabeltelevisie; distributiesatelliet; de instelling van een «leenrecht» voor alle werken; de problematiek van de – kortheidshalve te noemen – «twee afzonderlijke openbaarmakingen», waarover de HR zich gebogen heeft; de door de minister in de memorie van antwoord (blz. 5) zelf gememoreerde zaken die bij het departement in voorbereiding zijn.

Naar aanleiding van het algemene deel van de memorie van antwoord stelden deze leden aan de minister de volgende vragen.

¹ Samenstelling:

Leden: Haas-Berger (PvdA), Stoffelen (PvdA), G. C. van Dam (CDA), Kosto (PvdA), voorzitter, Salomons (PvdA), Patijn (PvdA), K. G. de Vries (PvdA), Evenhuis-van Essen (CDA), Wessel-Tuinstra (D'66), Faber (CDA), Tripels (VVD), ondervoorzitter, Buikema (CDA), Van der Burg (CDA), Schutte (GPV), Krajenbrink (CDA), Lankhorst (PPR), Van Es (PSP), Dales (PvdA), Janmaat (Centrumpartij), Korthals (VVD), Wiebenga (VVD), De Grave (VVD), Lucassen-Stautterer (VVD).
Plv. leden: Van den Bergh (PvdA), Alders (PvdA), Hermes (CDA), Stemerink (PvdA), Van Kemenade (PvdA), Wallage (PvdA), Gualthérie van Weezel (CDA), Kraaijeveld-Wouters (CDA), Laning-Boersema (CDA), Dees (VVD), Cornelissen (CDA), Van den Toorn (CDA), Leerling (RPF), Dijkman (CDA), Brouwer (CPN), Van Ooijen (PvdA), Van Dis (SGP), Hermans (VVD), Jacobse (VVD), Rempt-Halmans de Jongh (VVD), Lauxtermann (VVD).

Ligt het in de bedoeling bij de in voorbereiding zijnde wijziging van artikel 17a door aanwijzing van een ander orgaan voor de vaststelling van de in het artikel bedoelde vergoeding de gang naar de rechter overbodig te maken?

Welk orgaan heeft de minister voor ogen?

Wanneer denkt hij de op blz. 5 memorie van antwoord genoemde wijzigingsvoorstellen aan de Kamer te kunnen voorleggen, zo vroegen zij tenslotte.

De leden van de C.D.A.-fractie dankten de bewindslieden voor het verstrekken van de inlichtingen over het verloop van het tot stand komen van onderhavig wetsontwerp. Zij betreurden het dat de organisaties van belanghebbenden zo traag en laat hadden gereageerd. Waarom het vervolgens nog 2 jaar heeft geduurd aler de nieuwe concepten gereed waren wordt niet duidelijk. Evenals de leden van de P.v.d.A.-fractie verklaarden deze leden te hechten aan een snelle afwikkeling.

De leden van de V.V.D.-fractie hadden met belangstelling kennis genomen van de uitvoerige memorie van antwoord en de antwoorden, die de regering naar aanleiding van de door hen gemaakte opmerkingen had gegeven. Naar aanleiding van de opmerkingen op blz. 2, tweede alinea, van de memorie van antwoord, merkten deze leden op dat door de bewindslieden wordt gesteld dat, nu de Hoge Raad een interpretatie heeft gegeven over artikel 11bis van de Berner Conventie, het de wetgever niet meer vrij staat dienaangaande een ander standpunt in te nemen. Betekent zulks dat de wetgever zich aan die interpretatie zal hebben te houden en derhalve de wet dienovereenkomstig dient aan te passen?

Niet duidelijk is in dit verband, zo vervolgden deze leden, de opmerking dat in het oog moet worden gehouden dat de arresten van de Hoge Raad nog geen eindspraken waren. Hieruit zou kunnen worden afgeleid dat de bewindslieden menen dat nog moet worden gewacht op de cassatie-uitspraken naar aanleiding van de arresten van het gerechtshof te Amsterdam van 27 januari 1983. Of menen de bewindslieden dat de Hoge Raad nog andersluidende uitspraken zou kunnen doen? Naar de mening van de leden van de V.V.D.-fractie kan zulks toch niet het geval zijn. Nu de Hoge Raad een definitieve interpretatie heeft gegeven over artikel 11bis van de Berner Conventie, zal daaraan toch niet meer getornd kunnen worden. De consequentie van de jurisprudentie van de Hoge Raad is toch deze dat de auteursrechtelijken de exploitanten van kabeltelevisie en dergelijke kunnen aanspreken voor betaling van auteursrechtelijke vergoedingen en bij gebreke van overeenstemming over de hoogte van die vergoedingen de verspreiding van bepaalde programma's kunnen blokkeren en tegenhouden. Hierbij dient tevens te worden vastgesteld dat de kabelexploitanten ongeveer 65% van alle t.v.-kijkers omvatten en dat het van groot belang lijkt dat op korte termijn duidelijkheid wordt verkregen omtrent de consequentie die deze rechtspraak heeft op de tarieven. Dit is uiteraard ook van belang voor de exploitatie-opzet, niet alleen van bestaande, doch ook van nieuw aan te leggen netten.

Verder onderschreven deze leden dat het tot dusverre gevoerde beleid moet worden gecontinueerd, in hier voege dat door de collectieve antenne-inrichtingen die programma's uit Hilversum onverkort dienen te worden doorgegeven, en dat geen verschil kan worden gemaakt tussen de bijdragplichtigen die de Nederlandse programma's rechtstreeks dan wel door tussenkomst van een collectieve antenne-inrichting ontvangen. Tevens waren deze leden van mening dat de omroep de nodige auteursrechtelijke overeenkomsten moet afsluiten. Deze leden stelden wel de vraag of het door hen verdedigde principe wordt gehandhaafd dat in geval van doorgifte van de uitzending zulks niet mag leiden tot een vergoeding die in zijn totaliteit hoger komt te liggen dan in de lopende overeenkomsten gebruikelijk.

De leden van de V.V.D.-fractie wilden nogmaals benadrukken dat een dwanglicentie door hen wordt afgewezen, omdat zulks enerzijds de problemen niet oplost, anderzijds omdat een dwanglicentie toch een soort onteigening is, althans daarmee kan worden gelijk gesteld en ook, naar de opvattingen van deze leden, in strijd komt met de Universele verklaring van de rechten van de mens. Bovendien zou een dwanglicentie ook in strijd komen met de vrijheid van meningsuiting.

Op de derde plaats zou zulks in strijd zijn met het principe van deze regering om te dereguleren en het overheidsingrijpen zoveel mogelijk terug te dringen.

Blijkens blz. 3 van de memorie van antwoord is de NOS in overleg getreden met de Vereniging van Centrale Antenne Inrichtingen, ten einde tot een oplossing te komen van de auteursrechtelijke implicaties ten gevolge van de arresten van de Hoge Raad. De leden van de V.V.D.-fractie vroegen de minister of dit overleg reeds is afgerond en tot welke oplossing dit overleg heeft geleid. Deze leden betreurden het tevens dat de onderhandelingen van de BUMA met de kabelexploitanten in een impasse zijn geraakt, hetgeen ertoe zou moeten leiden, aldus constateerden deze leden, dat de overheid een meer actieve en ook stimulerende rol op zich zal moeten nemen. Kunnen de bewindslieden mededelen in welk stadium dit tripartiete overleg zich thans bevindt en of er reeds resultaten zijn geboekt. Niet duidelijk was de opmerking in de memorie van antwoord op blz. 4, eerste alinea, dat er twee premisses zijn:

1. dat de doorgifte door een centrale antenne-inrichting van binnenlandse programma's niet kostenverhogend mag zijn;
2. dat van de zijde van de thans bij de onderhandelingen betrokken partijen duidelijk omschreven voorstellen aanwezig zijn.

Dit laatste was deze leden niet duidelijk, omdat wanneer er duidelijk omschreven voorstellen aanwezig zijn zulks tot de conclusie leidt dat partijen het eens zijn, dan wel dat vanwege de impasse in de onderhandelingen kennelijk de voorstellen van partijen tegenover elkaar staan en kennelijk niet tot een compromis kunnen leiden. Kunnen de bewindslieden mededelen welke die duidelijk omschreven voorstellen van de bij de onderhandelingen betrokken partijen dan wel zijn?

Naar aanleiding van de opmerking op blz. 4 van de memorie van antwoord over artikel 17a van de Auteurswet, inhoudende dat bij gebreke van overeenstemming door de rechter moet worden vastgesteld, welke de billijke vergoeding is, en die in dit geval voor een bijna onmogelijke opgave wordt gesteld, rees bij de leden van de V.V.D.-fractie de vraag of artikel 17a dan niet tot de door de wetgever bedoelde oplossingen heeft geleid c.q. dat de rechter derhalve niet in staat blijkt te zijn tot een redelijke vaststelling van een billijke vergoeding te kunnen geraken. Indien verder uit de in de memorie van antwoord niet nader geadstrueerde argumentatie zou moeten worden afgeleid dat er een andere instantie moet worden aangewezen voor de vaststelling van die billijke vergoeding, zo meenden deze leden, dat het in de in voorbereiding zijnde wijziging van artikel 17a (kennelijk beogend een ander orgaan aan te wijzen dan de rechter) de voorkeur verdient een arbitragecommissie aan te wijzen, die samengesteld is uit deskundigen, representatief voor en komende uit de betrokken groeperingen van belanghebbenden. Een dergelijke commissie zal uiteraard over een grotere deskundigheid beschikken dan de rechter en bovendien een eigen jurisprudentie dienaangaande creëren, hetgeen bij de onderscheidene rechtbanken, die thans ex artikel 17a de billijke vergoeding moeten vaststellen, moeilijker is, omdat de criteria en uitspraken in het ene arrondissement zullen kunnen afwijken van die in het andere arrondissement.

De leden van de D'66-fractie merkten op, dat zij zich in deze fase van de parlementaire voorbereiding van het onderhavige louter technische wetsontwerpje verder zouden onthouden van het geven van een reactie op de soms betwistbare meningen die door de ministers worden verkondigd onder het hoofdje «Algemeen» van de memorie van antwoord. Deze leden

doelden met name op de hierin gemaakte opmerkingen over de aan de kabeltelevisie-arresten van de Hoge Raad van 30 oktober 1981 te verbinden consequenties. Voorts zouden zij zich onthouden van commentaar op de suggestief geformuleerde zin uit de memorie van antwoord: «Deze leden (nl. van D'66) lijken ervan uit te gaan dat alle onderwerpen die zich in het auteursrecht voordoen in wettelijke regelingen vertaald dienen te worden en wel onmiddellijk». Deze leden hoopten hun zorg over de huidige posterioriteit van belangrijke vernieuwingsvoorstellen met betrekking tot de auteursrechtelijke wetgeving nog eens – en dan «in goed overleg» – aan de orde te kunnen stellen.

ARTIKELEN

Artikel I, onder A

Artikel 10, eerste lid, onder 9°

Met genoegen stelden de C.D.A.-leden vast dat hun voorstel de steun mocht vinden van de fracties van de V.V.D. en de S.G.P. Zij waren de regering dankbaar dat zij het wetsontwerp overeenkomstig had gewijzigd.

Artikel I, onder B

Artikel 15

De leden van de P.v.d.A.-fractie waren van mening, dat de zinsnede onder lid 1.1.° – welke duidelijk als een zetfout is aan te merken (hier is sprake van «door de pers» (artikel 10bis Akte van Parijs) hetgeen in de wettekst tot uitdrukking dient te worden gebracht – wel degelijk als één der punten in het eerste lid dient te worden opgenomen.

Zij meenden dat de in het eerste lid van het artikel genoemde uitzonderingsbepaling niet toegepast moet worden ten aanzien van illustraties en foto's.

De leden van de C.D.A.-fractie zouden gaarne alsnog een nadere toelichting ontvangen waarom documentaires niet onder de betreffende regeling zouden vallen, temeer nu een dergelijke toelichting tot op heden ontbreekt. Juist documentaires zullen vaak een actuele economische of politieke betekenis hebben. De tekst van het wetsontwerp geeft daarover geen duidelijk uitsluitsel nu gelezen wordt «werken van dezelfde aard» hetgeen mede terugslaat op artikelen over actuele economische, politieke of godsdienstige onderwerpen. Een artikel vertoont duidelijke gelijkenis met een documentaire; het is niet één nieuwsfeit maar een min of meer afgeronde samenhangende beschrijving c.q. schildering. In deze context achtten genoemde leden het zeer wel mogelijk dat ook documentaires onder dit artikel begrepen kunnen worden.

Het kwam de leden van de C.D.A.-fractie ook voor dat de Nederlandse film- en televisiemakers op dit soort zaken doelen wanneer zij spreken van het vogelvrij verklaren van hun produkten en wijzen op een mogelijke slechte concurrentiepositie. Deze leden verstonden deze opmerkingen in deze zin dat Nederlandse producers zich bedreigd voelen door bij voorbeeld produkties (zoals documentaires over actuele politieke gebeurtenissen in het Midden-Oosten of Latijns-Amerika) van grote Amerikaanse televisiestations, die eenmaal uitgezonden, voor zover zij zelf geen voorbehoud maken, zeer goedkoop in Nederlandse programma's overgenomen zouden kunnen worden. In die zin zou inderdaad concurrentie kunnen bestaan tussen buitenlands en Nederlands produkt. Zonder zich hiermee direct achter het standpunt van de Nederlandse film- en televisiemakers te willen scharen, zouden de hier aan het woord zijnde leden van de C.D.A.-fractie toch gaarne de mening van de bewindslieden hierover vernemen.

De leden van de D'66-fractie vestigden de aandacht op het rapport van de Studiecommissie «Herziening Auteursrecht 1912» van de Vereniging

voor Auteursrecht, dat de kamercommissie bij brief van 26 augustus 1983 is toegestuurd. Hierin wordt enerzijds gesignaleerd dat een zeer storende zetfout is geslopen in de eerste regel van artikel 15, eerste lid, onder 10 (Kamerstuk 16 740, nr. 1°, blz. 2): de hele regel «het werk waaruit is geciteerd rechtmatig openbaar gemaakt was» dient vervangen te worden door de blijkbaar weggevalen woorden «het overnemen geschiedt door een dag-, nieuws- of weekblad of». Anderzijds dient deze regel toch ook weer terug te keren in een nieuw 1°, om een nu bestaande discrepantie te vermijden tussen dit artikel en de artikelen 15a en 16, aldus deze leden.

Artikel I, onder C

Artikel 15a

De leden van de P.v.d.A.-fractie waren van mening, dat indien onder citeren uit een werk tevens wordt verstaan het doorgeven van illustraties en foto's, hier van een te ruime interpretatie sprake is; daarentegen achtten zij de voorwaarde dat citeren in een aankondiging, beoordeling, polemieek of wetenschappelijke verhandeling moet plaatsvinden te eng waar het het citeren van een kunstwerk in een kunstwerk op die manier van de uitzonderingsbepaling uitsluit. Het vereiste van de regels van hetgeen maatschappelijk gezien redelijkerwijs geoorloofd is biedt hier, naar de mening van de leden, immers voldoende bescherming tegen onrechtmatig citeren. Gaarne vernamen de leden de zienswijze van de ministers op beide punten.

De leden van de D'66-fractie waren niet overtuigd door het antwoord van de regering met betrekking tot de in de voorgestelde wettekst neergelegde beperking van het citaatrecht tot citeren in een aankondiging, beoordeling, polemieek of wetenschappelijke verhandeling. Zij vonden steun voor hun verdergaande wensen in het meer genoemde rapport van de Studiecommissie van de Vereniging voor Auteursrecht, waarin er op wordt gewezen dat citaten «sinds jaar en dag in de literatuur, maar ook in de beeldende kunst en in de muziek, plegen voor te komen en algemeen als volstrekt aanvaardbaar worden beschouwd door de betrokkenen». Een en ander is ook niet in strijd met de Berner Conventie, als dergelijke citaten verenigbaar zijn met de goede gebruiken en door het doel gerechtvaardigd. De leden van de D'66-fractie drongen aan op schrapping van de woorden «in een aankondiging, beoordeling, polemieek of wetenschappelijke verhandeling» in artikel 15a, lid 1.

De leden van de V.V.D.-fractie merkten op dat de tekst onder 1° in artikel 15 in het gewijzigde ontwerp van wet niet duidelijk is en correctie behoeft; er zijn kennelijk woorden uitgevallen.

Voorts wezen deze leden op de inhoud van de brief van de Federatie van Kunstenaars Verenigingen van 31 augustus 1983. Zij zouden gaarne het standpunt van de bewindslieden willen vernemen met betrekking tot de door die Federatie bij artikel 15 gemaakte opmerkingen. Naar de opvattingen van de leden van de V.V.D.-fractie betrof het hier opmerkingen die overtuigend zijn en niet onbesproken kunnen blijven. Verder waren deze leden van oordeel dat blijkens de memorie van antwoord artikel 15 alleen voor de pers geldt (zie blz. 9) «thans nog alleen voor de schrijvende pers, doch wanneer dit ontwerp wet wordt ook voor de niet schrijvende pers». Zulks dient dan ook nadrukkelijk in de wettekst tot uitdrukking te komen, aldus deze leden.

Naar aanleiding van de beantwoording van de opmerking van de leden van de V.V.D.-fractie op blz. 10 over nadelige gevolgen indien onjuiste stukken uit een film worden geknipt en geprojecteerd, waren deze leden niet van de contra-argumentatie overtuigd, omdat het over een geheel andere materie gaat dan «recensies met of zonder citaten van welk werk ook». Daarnaast wordt terecht in de memorie van antwoord opgemerkt dat recensies vernietigend kunnen zijn en mogelijke nadelige gevolgen hebben voor de exploitatie van het werk.

Wanneer zulks derhalve terecht wordt erkend, ontging het de leden van de V.V.D.-fractie waarom hun voorstel om uit filmwerk te citeren te verbieden in het eerste jaar na de openbaarmaking van de film niet is overgenomen, te meer nu uit de wereld van de film daaraan kennelijk behoefte bestaat en men toch ook naar die «cri de coeur» dient te luisteren. Met betrekking tot het eerste lid van artikel 15a vroegen deze leden of onder het woord «aankondiging» advertenties vallen en of dit meebrengt dat bij voorbeeld de voor een omslag van een boek, waarvoor geadverteerd wordt, gebruikte foto in deze advertentie mag worden verwerkt.

Tevens vroegen deze leden aandacht voor de opmerking van de Vereniging voor Auteursrecht, gedaan in de brief van 26 augustus 1983, waarin wordt gesteld dat er alsnog een bepaling in de Auteurswet dient te worden opgenomen die citeren in een kunstwerk uit een ander kunstwerk of uit andere kunstwerken nadrukkelijk toelaat, voor zover zulks verenigbaar is met de goede gebruiken en door het doel wordt gerechtvaardigd.

Artikel I, onder D

Artikel 16

Het viel de leden van de P.v.d.A.-fractie op, dat de ministers zich in artikel 15a het recht voorbehouden bij algemene maatregel van bestuur te bepalen wat is te verstaan onder «naar de regels van het maatschappelijk verkeer redelijkerwijs geoorloofd», terwijl in het artikel 16 een dergelijk voorbehoud slechts wordt gemaakt ten aanzien van de te betalen billijke vergoeding en «enkele korte werken of korte gedeelten van werken». Niet alleen vanwege de systematiek, doch tevens omdat de leden van de fractie van de P.v.d.A. van mening waren dat dit ook een verbetering van de regeling zal inhouden, stelden zij voor een voorbehoud als in artikel 15a ook van toepassing te verklaren voor artikel 16, terwijl een regel inzake het gestelde voorbehoud ten aanzien van kort werken ook in artikel 15a naar hun mening op zijn plaats zou zijn.

De leden van de D'66-fractie meenden, met de VVA-Studiecommissie, dat, terwille van de concordantie met artikel 15a, ook hier de mogelijkheid dient te worden geschapen van een algemene maatregel van bestuur waar in nader kan worden bepaald wat verstaan moet worden onder «naar de regels van het maatschappelijk verkeer redelijkerwijze geoorloofd».

De leden van de D'66-fractie achtten de vervanging van het woord «bloemlezing» door «compilatiwerk» minder juist, aangezien dit laatste woord meer betekenissen heeft. Ook een handboek kan een compilatiwerk zijn, zonder dat dit het karakter draagt van een bloemlezing, aldus deze leden.

Artikel I, onder G

Artikel 39

Waar de duur der bescherming, die door de conventie zelf wordt toegekend het leven van de auteur en vijftig jaren na zijn dood bedraagt, geeft de Akte van Parijs (artikel 7) de nationale wetgever de bevoegdheid te bepalen dat deze bescherming bij filmwerken 50 jaar na openbaarmaking/voltooiing ophoudt. Nu het hier duidelijk gaat om de mogelijkheid een uitzondering te maken op de normale regel, diende naar de mening van de leden van de P.v.d.A.-fractie met de grootste zorgvuldigheid te worden bezien of de (bovenaan blz. 14 memorie van antwoord) aangehaalde uniformiteit op kan wegen tegen de, met name van de kant van de praktijk geuite, bezwaren tegen voorgestelde beschermingsduur (en periode). Het voorbeeld van de auteur op leeftijd die deze beschermingsduur overleeft zal de minister zeker bekend zijn. De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen zich af of een algemeen

geldende termijn van 70 jaar na voltooiing/openbaarmaking dan wel een termijn van 50 jaar na de dood van de (langstlevende mede-)maker niet te verkiezen zou zijn.

Deze leden wilden niet verhullen dat een aantal bezwaren en suggesties van de kant van de filmpraktijk, tot hen gekomen ná het tot stand komen van het voorlopig verslag, hun niet onredelijk voorkwam. Zij hadden deze, naast de opmerkingen van de minister, in zijn memorie van antwoord gedaan, in hun beoordeling betrokken.

De leden van de C.D.A.-fractie merkten op, dat de nadere informatie betreffende de in de overige EG-lidstaten vigerende verjaringstermijnen hen er toe had gebracht de regering in haar voorstel te volgen.

De leden van de fractie van D'66 pleitten voor een verlenging van de in artikel 39 neergelegde termijn van 50 tot 70 jaar. Zelfs een aldus verlengde termijn betekent in de praktijk nog een belangrijke verkorting van de op dit ogenblik bestaande periode van auteursrechtelijke bescherming tot 50 jaar na de dood van de auteurs, aldus de leden van de fractie van D'66.

Artikel I, onder H

Algemeen

Hadden de leden van de C.D.A.-fractie nog geen definitief oordeel bij het voorlopig verslag, de heldere toelichting, die thans gegeven wordt, deed de genoemde leden onvoorwaardelijk kiezen voor het door de regering bepleite stelsel van de «*présomption de cession*». Zeer zwaar lieten deze leden daarbij wegen dat voor ons land in de praktijk geen nadere wettelijke regeling van het filmrecht noodzakelijk is gebleken, zodat een regeling die de rechten van de auteur het minste aantast gewenst is. Begrepen de leden van de C.D.A.-fractie het goed dan waren de bewindslieden van oordeel dat, waar het gaat om de plaatsing in de Auteurswet van de regeling van het filmrecht, de adviescommissie logisch en systematisch gelijk heeft, maar dat zij omwille van herkenbaarheidsredenen voor een apart hoofdstuk kiezen.

Alhoewel er inderdaad sprake is van nieuwigheden, bleven de aan het woord zijnde leden van de C.D.A.-fractie van mening dat consequente wetssystematiek voor de potentiële gebruiker van essentieel belang is en dat daaraan cosmetische overwegingen ondergeschikt behoren te zijn.

Naar aanleiding van de opmerkingen van de V.V.D.-fractie hebben de bewindslieden opgemerkt bij artikel 39 dat het inderdaad kan voorkomen dat een bejaarde producent of auteur geen rechten meer kan doen gelden op een filmwerk dat hij in zijn jonge jaren gemaakt heeft. Het argument om desondanks niet een aanpassing in dezen te aanvaarden, werd gebaseerd op het feit dat het auteursrecht slechts een termijn van 50 jaar kent en twee begindata voor die termijn, namelijk de dood van de auteur of de openbaarmaking van het werk. In de commentaren is in deze bij voorbeeld gewezen op de cineast Joris Ivens, die dan lijdzaam zou moeten toezien hoe elke aanspraak op de door hem in eigen beheer geproduceerde beroemde films, zoals *De Brug*, *Branding*, *Regen* en *Borinage*, met onmiddellijke ingang zou komen te vervallen. De verwijzing naar de wetgeving in de ons omgevende landen kan geen hout snijden omdat, voor zover de leden van de V.V.D.-fractie kunnen beoordelen, voor het eerst in de auteurswet een specifiek op filmwerken betrekking hebbende termijn wordt ingesteld.

In de commentaren van de Vereniging voor Auteursrecht van 26 augustus 1983 en de brief van de Federatie van Kunstenaars Verenigingen van 31 augustus 1983 wordt gemotiveerd waarom deze aangelegenheid nog eens kritisch moet worden gezien en wordt daarbij verdedigd voor de maker van de film de termijn te verlengen.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. wilden de suggestie, door de Federatie van Kunstenaarsverenigingen in hun reactie dd. 31 augustus 1983 gedaan, tot de hunne maken. Daarin wordt gesteld dat exploitatie door de producent niet in alle gevallen plaatsvindt, zodat de definitie in artikel 45a zou moeten worden aangepast op de volgende wijze: «producent van een filmwerk is de natuurlijke rechtspersoon, die alle verbintenissen aangaat nodig voor het tot stand brengen van het filmwerk in exploitabele vorm», terwijl tevens artikel 45g in die zin aanpassing verdient, dat afzonderlijk openbaar maken en verveelvuldigen door de maker van zijn bijdrage alleen toegestaan is, indien geen schade wordt toegebracht aan de exploitatie (door wie dan ook) van het filmwerk, noch aan medemakers, aldus deze leden.

De leden van de C.D.A.-fractie volgden in tweede instantie de redenering van de regering dat een definitie van een filmwerk gewenst is met het oog op het scheppen van een optimale duidelijkheid ter zake. Wel moest hun van het hart dat de nieuwe tekst geen schoolvoorbeeld is van een fraaie Nederlands juridische formulering. Nu bij de memorie van antwoord een enge interpretatie van lid 3 wordt uitgesloten, hadden deze leden geen behoefte meer aan een nadere wijziging van betreffende tekst.

De leden van de V.V.D.-fractie merkten nader op dat een definitie van een filmwerk, gelet op de technische ontwikkelingen en nog te verwachten ontwikkelingen, bezwaarlijk lijkt en het deswege aanbeveling verdient om niet te pogen een filmwerk te definiëren. Zeer wel is denkbaar dat te zijner tijd filmwerken kunnen worden geproduceerd die niet bestaan uit een reeks bewegende beelden, doch op andere wijze worden geproduceerd c.q. gereproduceerd. Ten aanzien van het begrip producent in het derde lid van artikel 45a, hadden de leden van de V.V.D.-fractie in het voorlopig verslag reeds opmerkingen gemaakt en zij constateerden dat de bewindslieden van mening waren dat door deze leden niet was aangegeven in welk opzicht de definitie onvolledig zou zijn.

In het standpunt van de bewindslieden zou ook de financier zich als producent kunnen beschouwen, doch de financier is niet altijd dezelfde als de producent; daarnaast zijn er voorbeelden te noemen waarbij de producent het bedrag verwerft tot het produceren van de film; op grond van zijn capaciteiten en talent wordt hem de opdracht verstrekt en het kapitaal om de film tot stand te brengen te realiseren, waarbij de exploitatie in handen blijft van de opdrachtgever. De leden van de V.V.D.-fractie gaven derhalve de voorkeur aan hetgeen zij hadden opgemerkt in het voorlopig verslag, bijvoorbeeld «producent van een filmwerk is de natuurlijke of rechtspersoon die de verbintenissen aangaat, nodig voor het tot stand brengen van het filmwerk en op basis daarvan het filmwerk tot stand brengt». Deze definitie sluit ook aan bij de Engelse definitie. Een beroep op de Franse wetgeving lijkt daarom, aldus deze leden, niet zinvol, omdat de in de Franse wetgeving opgenomen definitie kennelijk niet zodanig helder was dat deze zonder meer aan de behoefte kon voldoen en daarvoor de rechtspraak te hulp is geroepen om de definitie nader te omschrijven.

De leden van de D'66-fractie waren met de regering van mening, dat een definitie van «filmwerk» onvermijdelijk is, en wel om de eenvoudige reden dat de auteursrechtelijke positie van dit bijzondere werk afwijkt van die van alle andere werken.

De veranderingen, die de regering heeft aangebracht in haar oorspronkelijke voorstel voor artikel 45a, lid 1, lijken echter geen verbeteringen. Met VvA-Studiecommissie VVA-Studiecommissie meenden deze leden dat «een reeks bewegende beelden» veel te ruim is. Zelfs de oorspronkelijke meer

beperkte formule «een beweging suggererende opeenvolging van beelden» was nog te ruim, reden waarom deze leden in het voorlopig verslag hadden voorgesteld te spreken – nog beperkter – van «lichtbeelden». Het bezwaar van de regering hiertegen overtuigt niet. Volstrekt onnodig moeizaam geredigeerd is het nieuwe slot: «ongeacht de wijze van vastlegging van het werk, indien het is vastgelegd». Deze leden stelden de volgende definitie voor: «Onder filmwerk wordt verstaan een al dan niet vastgelegd werk, dat bestaat uit een beweging suggererende opeenvolging van lichtbeelden met of zonder geluid».

Deze leden bleven van mening dat in artikel 45a, lid 2, beter enkele hoofdmakers van een film genoemd kunnen worden in een uiteraard niet-limitatieve opsomming, zoals ook was voorgesteld door de Adviescommissie voor het Auteursrecht, die de regering na 30 jaar plotseling heeft opgeheven. Deze leden zouden tenslotte in de definitie van producent in artikel 45a, lid 3, voor alle zekerheid het ook door de regering wezenlijk genoemde element willen opnemen dat de producent degeen is, die de makers engageert; dit in tegenstelling tot de opdrachtgever of financiers van de film, die bij een ruime interpretatie van de definitie ook hieronder dreigen te vallen, aldus de leden van de D'66-fractie.

Artikel 45d

De leden van de fractie van de P.v.d.A. vroegen zich af of de uitzondering op het vermoeden van overdracht (als in artikel 45d voorzien) niet tevens zou moeten gelden voor de auteur van het scenario (vgl. artikel 14bis, lid 3, Akte van Parijs), wiens bijdrage zich immers duidelijk onderscheidt van dat der andere makers. Gaarne vernamen deze leden het oordeel van de ministers hierover.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. waren verder van mening, dat instellen van een openbaar filmregister overweging verdient. Ook hierover vernamen zij graag de mening van de ministers.

Artikel 45e

Naar aanleiding van de opmerkingen op blz. 18 van de memorie van antwoord stelden de leden van de V.V.D.-fractie dat het in de filmwereld te doen gebruikelijk is, bij voorbeeld bij speelfilms, fragmenten van een bepaalde film te gebruiken in aankondigingen, de zogenaamde «trailers», op een tijdstip lang voordat de uiteindelijke film gereed gekomen is. Wanneer nu de stelling onjuist is dat de producent op ieder moment delen van het filmwerk openbaar zou kunnen maken, of bepaalde versies publiceren, zou daaruit kunnen worden afgeleid dat de producent de «trailer» niet zou mogen bezigen? Immers gesteld wordt in de memorie van antwoord dat een trailer alleen maar kan worden gebezigd wanneer dit contractueel is overeengekomen; zulks zou meebrengen dat iedere producent toch met iedere maker afzonderlijk een overeenkomst zou moeten afsluiten om zijn publicitaire belangen te kunnen behartigen. Dit leek de leden van de V.V.D.-fractie onaannemelijk en ongewenst.

Een beroep op het Franse recht over de kwestie van de voltooiing leek deze leden niet reëel. Bij het Franse recht is het gebruikelijk dat bij de bepaling van het tijdstip van voltooiing de producent, de regisseur en de makers dit nadrukkelijk overeenkomen. Blijkens de praktijk in Frankrijk schijnt dit niet zeer bevredigend te functioneren, gelet op het feit dat bij het ontbreken van het zogenaamde «commun accord» nog al eens een beroep op de rechter moet worden gedaan.

Ten slotte merkten deze leden op dat de redactie nog steeds onzekerheid en verwarring kan veroorzaken, omdat het toekennen van rechten afhankelijk wordt gesteld van een in de praktijk moeilijk definieerbaar tijdstip. Een en ander zou kunnen worden ondervangen door het aanvangstijdstip voor het leveren van de bijdrage te hanteren als tijdstip waarop de in artikel 45d genoemde rechten overgaan op de producent. In het algemeen zal immers de bijdrage van een maker van een filmwerk op het moment dat hij aanvangt met het leveren van die bijdrage, naar inhoud en karakter, voldoende bepaald zijn, aldus de leden van de V.V.D.-fractie.

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen zich af hoe de vraag moet worden beantwoord wat de inhoud van het recht van de maker is die een van het filmwerk scheidbare bijdrage heeft geleverd in geval het filmwerk nimmer als vertoningsgereed zou kunnen worden beschouwd. Verder doet zich, aldus deze leden, de vraag voor of in geval een producent een film in opdracht heeft vervaardigd, naast de exploitatie door de opdrachtgever van het filmwerk ook nog sprake is van de exploitatie door de producent.

Naar aanleiding van de opmerkingen van de leden van de V.V.D.-fractie, inhoudende dat aan artikel 12, derde lid, een bepaling zou moeten worden toegevoegd, dat dit artikel niet van toepassing is op filmwerken, merkten deze leden nader op dat in het onderwijs een oncontroleerbare praktijk van onderlinge uitlening en reproducties van filmwerken bestaat. Bovendien wordt deze praktijk bevorderd door de relatief hoge aanschafprijs van filmwerken, terwijl deze praktijk zeer nadelig is voor vele filmmakers en producenten.

Ten aanzien van de opmerking dat artikel 12, derde lid, alleen een vrijstelling geeft voor het openbaar maken, doch geen vrijstelling geeft voor het maken van een verveelvoudiging, stelden deze leden dat zulks niet duidelijk uit artikel 12 blijkt, temeer omdat artikel 12, 1e, spreekt van de openbaarmaking van een verveelvoudiging van het geheel of een gedeelte van het werk. Derhalve zou met even veel recht kunnen worden verdedigd dat wanneer een verveelvoudiging wordt gemaakt ter fine van het onderwijs, dit wel tot de mogelijkheden zou kunnen behoren, aldus de leden van de V.V.D.-fractie.

Met een tijdige beantwoording van deze opmerkingen en vragen acht de commissie de openbare behandeling van dit ontwerp van wet voldoende voorbereid.

De voorzitter van de commissie,
Kosto

De griffier van de commissie,
Kerkhofs